Дослідницький центр «Прізма»
Prism Research Center

Звіт про оцінювання

Розбудова стійкості регіональних медіа до дезінформації

Оцінювання програми

2024

Це видання: листопад 2026 р.

Звіт про оцінювання

Розбудова стійкості регіональних медіа до дезінформації

Оцінювання програми

Автор	Дослідницький центр «Прізма»
Опубліковано	2024
Це видання	Листопад 2026 р.
Рік програми	2024
Ліцензія	Вільно читати, завантажувати й використовувати повторно. © Дослідницький центр «Прізма».
Контакти	research@prismresearch.org.ua · prismresearch.org.ua

Рекомендоване цитування

> Дослідницький центр «Прізма» (2024). *Розбудова стійкості регіональних медіа до дезінформації: оцінювання програми.* Звіт про оцінювання. Дослідницький центр «Прізма». Видання листопада 2026 р. https://prismresearch.org.ua/uk/publications/

Партнери

Відповідно до безпекової політики «Прізми» медіапартнерів у цьому звіті не названо.

Резюме

У 2024 році «Прізма» підтримувала регіональну програму зі стійкості медіа, яку реалізовували разом із шістьма регіональними медіапартнерами. Цей звіт оцінює програму. Ми порівняли редакційну практику до і після програми — кроки з підтвердження інформації, позначення неперевірених повідомлень і датування — та провели коротке опитування редакторів. Ми виявили найбільше поліпшення в датуванні (з 28,3% до 57,1% статей у вибірці), певне поліпшення в підтвердженні інформації та позначенні неперевірених повідомлень і обмежений вплив на швидкість. Свідчення походять з невеликої восьмимісячної програми, тож їх слід розглядати як орієнтовні. Наша рекомендація — постійна підтримка редакцій-партнерів замість одноразового навчання.

Зміст

1 Програма
2 Підхід до оцінювання
3 Висновки
4 Рекомендація
5 Обмеження
6 Терміни

1 Програма

Програма мала на меті посилити те, як регіональні редакції працюють з інформацією, що може бути неправдивою або оманливою. «Прізма» підтримувала її впродовж 2024 року. Її реалізовували разом із шістьма регіональними медіапартнерами.

Програма тривала з березня по жовтень 2024 року. Вона передбачала: письмовий контрольний список верифікації, адаптований для кожного медіа; по одному воркшопу для кожного медіа з підтвердження інформації, зазначення джерел і датування, проведеному у дві сесії по пів дня; щомісячні дзвінки з редакторами для подальшого супроводу.

2 Підхід до оцінювання

Оцінювання поєднувало два джерела свідчень.

Порівняння редакційної практики до і після

Порівняння «до і після» розглядає практику тих самих редакцій у двох точках: до програми і після неї. Будь-яка зміна між ними — можливий ефект програми. Такий дизайн зручний для невеликої програми, але має відому ваду: сам по собі він не дає змоги відокремити ефект програми від усього іншого, що змінилося за той самий період, — наприклад, складу редакції, навантаження чи самого інформаційного порядку денного. Тому висновки з нього краще розглядати як орієнтовні, а не остаточні.

Порівнювали три аспекти редакційної практики, а також швидкість:

Кроки з підтвердження	Частка статей, що посилаються щонайменше на два незалежні джерела для спірних тверджень.
Позначення неперевірених повідомлень	Частка статей, що прямо позначають неперевірені повідомлення як неперевірені.
Датування	Частка статей, що датують твердження з посиланням на джерела.
Швидкість	Медіанний час до першої публікації матеріалу, у годинах.

Ми порівнювали опубліковані статті шести медіа: 120 статей до програми (1 січня – 31 березня 2024 року) і 140 після неї (1 вересня – 30 листопада 2024 року), оцінені за тими самими показниками практики.

Опитування редакторів

У короткому опитуванні редакторів медіапартнерів запитували про їхню практику та про програму.

Таблиця 1. Опитування редакторів

Пункт	Деталі
Відповіді	Надіслано 12 редакторам шести медіа (по двоє від кожного, їх визначив головний редактор кожного медіа); 9 відповідей (75%).
Час проведення	Листопад 2024 року
Показники	П’ять запитань: (1) Чи використовується письмовий контрольний список верифікації? (2) Як часто ви вимагаєте двох незалежних джерел для спірних тверджень? (3) Чи датуєте ви твердження з посиланням на джерела? (4) Як ви позначаєте неперевірені повідомлення? (5) Яка підтримка допомогла б зберегти ці практики?

3 Висновки

Таблиця 2. Результати: редакційна практика до і після програми

Показник практики	До (n = 120)	Після (n = 140)	Висновок
Кроки з підтвердження	49/120 (40,8%)	88/140 (62,9%)	Поліпшення.
Позначення неперевірених повідомлень	26/120 (21,7%)	69/140 (49,3%)	Поліпшення.
Датування	34/120 (28,3%)	80/140 (57,1%)	Найбільше поліпшення в абсолютних величинах; цей крок редактори найчастіше пропускають через дедлайни.
Швидкість	2,1 год	2,0 год	Обмежений вплив.

Відсотки — частки статей у вибірці, округлені до одного знака після коми; кількості точні. Швидкість — медіанний час до першої публікації матеріалу. Статистичні тести та величини ефектів не наводяться.

Як читати таблицю

Для кожного показника таблиця порівнює практику тих самих медіа до і після програми. Різниця між стовпцями «до» і «після» показує зміну, але не доводить, що її спричинила саме програма (див. розділ 2). За невеликої кількості медіа навіть помітні зміни слід тлумачити обережно.

Що ми виявили

Поліпшення стосувалися підтвердження інформації, позначення неперевірених повідомлень і датування: перевірки тверджень за іншими джерелами, позначення непідтверджених матеріалів як неперевірених і зазначення дат у твердженнях із посиланням на джерела.

Датування поліпшилося найбільше в абсолютних величинах (з 28,3% до 57,1%, +28,8 відсоткового пункту), хоча редактори й далі називали його кроком, який найчастіше пропускають через дедлайни.

Програма мала обмежений вплив на швидкість. Одне з можливих пояснень, яке це оцінювання не перевіряло, полягає в тому, що додаткові кроки перевірки потребують часу, тож для швидшої публікації були б потрібні інші зміни в ресурсах чи робочих процесах.

Опитування редакторів

Шестеро з дев’яти респондентів повідомили, що після програми використовують письмовий контрольний список (до програми — троє з дев’яти); семеро з дев’яти сказали, що тепер «завжди» або «зазвичай» вимагають двох незалежних джерел для спірних тверджень; усі дев’ятеро вважають, що датування слід зберегти, але саме його першим пропускають через дедлайни; найчастіше просили про постійну підтримку у вигляді спільного журналу верифікації, а також про повторні заняття.

4 Рекомендація

Ми рекомендуємо постійну підтримку замість одноразового навчання. Виявлені поліпшення були частковими, а швидкість здебільшого не змінилася. Такі практики, як підтвердження інформації та позначення неперевірених повідомлень, мають витримувати щоденний тиск публікації, і це ймовірніше за умови тривалої взаємодії, подальшого супроводу й підтримки, ніж після одного курсу навчання.

5 Обмеження

- Програма охоплювала шість медіа впродовж восьми місяців (з березня по жовтень 2024 року), тож висновки орієнтовні й можуть не поширюватися на інші умови.
- Порівняння «до і після» саме по собі не дає змоги відокремити ефект програми від інших змін за той самий період.
- Вибірка «до» (1 січня – 31 березня 2024 року) перетинається з початком програми в березні 2024 року, тож показники «до» можуть частково відображати ранній вплив програми.
- Вибірка «після» (1 вересня – 30 листопада 2024 року) починається ще до завершення програми в жовтні 2024 року, тож частково відображає практику, коли програма ще тривала.
- Коротке опитування редакторів фіксує їхні власні погляди на свою практику, які можуть відрізнятися від того, що виявив би зовнішній огляд. Через невелику кількість відповідей опитування є орієнтовним, а не репрезентативним.
- Оцінювання провела наша дослідницька команда, яка не реалізовувала програму; реалізацію очолювала навчальна команда. Отже, це внутрішнє оцінювання з розподілом ролей, а не зовнішнє.

6 Терміни

Порівняння «до і після»	Дизайн оцінювання, що порівнює практику тих самих учасників до і після втручання, без окремої групи порівняння.
Підтвердження	Перевірка твердження за іншими, незалежними джерелами перед публікацією.
Позначення неперевірених повідомлень	Вказування в опублікованому матеріалі, що повідомлення не підтверджено.

Датування	Вказування в матеріалі, коли інформацію зібрано або востаннє оновлено.
Швидкість	Наскільки швидко матеріали виходять після появи інформації.
Величина ефекту	Кількісна міра того, наскільки змінився показник; у цьому звіті не наводиться.

Дослідницький центр «Прізма» · Україна · research@prismresearch.org.ua · prismresearch.org.ua